Ακραίο κέντρο και συλλογική ευθύνη

Αν εξετάσουμε τη γενική προσέγγιση του ακραίου κέντρου επί της ιδέας τής συλλογικής ευθύνης, θα δούμε ότι είναι με τα μπούνια μέσα χωρίς απολύτως κανέναν ενδοιασμό – kill ’em all, let god sort ’em out. Δεν έχουμε μόνο το παράδειγμα της Γάζας, όπου από την πρώτη ώρα συνέπλευσε με την ισραηλινή ρητορική της «αυτοάμυνας», στο όνομα της οποίας όλοι αδιακρίτως οι Παλαιστίνιοι, άντρες γυναίκες γέροι παιδιά μωρά, είναι συλλογικά υπεύθυνοι για την επίθεση της 7-10-2023 και την ομηρία των ισραηλινών αιχμαλώτων. Δεν έχουμε μόνο τα πολλαπλά, καθημερινά σχεδόν δείγματα γραφής τής ακροκεντρώας δημοσιολογίας πού, συχνά βασιλικότερη του βασιλέως, σε κάθε κλιμάκωση της φρίκης (κόψιμο πόσιμου νερού, βομβαρδισμός νοσοκομείων, διάλυση κάθε υποδομής, σεξουαλικά βασανιστήρια επί αιχμαλώτων, πυρπόληση αντισκήνων, δολοφονία δεκάδων χιλιάδων παιδιών, ισοπέδωση πόλεων, οργανωμένη λιμοκτονία) είχε μόνο να λέει με σαδιστική μονοτονία «Χαμάς» και «επιστροφή των ομήρων», νομιμοποιώντας κάθε μέρα επί 21 αιματοβαμμένους μήνες τη δηλητηριώδη αντίληψη ότι δεν υπάρχουν αθώοι στη Γάζα. Δεν έχουμε μόνο τη, θλιβερή από κάθε άποψη, αισθητική επένδυση αυτής της χαρούμενης συστράτευσης με επιφυλλίδες συστημικών διανοουμένων, σκίτσα παρηκμασμένων γελοιογράφων κ.λπ., που προετοιμάζουν το ρωμαϊκά εξαχρειωμένο κοινό τους γι’ αυτό που του παρουσιάζουν απ’ την αρχή ως ηθικά επιβεβλημένο και επιχειρησιακά αναπόφευκτο: Gaza delenda est. Δεν είναι μόνο αυτά.
Αν ανατρέξουμε στο πολύ πρόσφατο παρελθόν της δικής μας πολιτικής ιστορίας, που τέλος πάντων είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε πολύ καλά γιατί τη ζήσαμε στο πετσί μας και τη θυμόμαστε με ονόματα και διευθύνσεις, θα δούμε ότι σε όλη τη δραματική περίοδο των Μνημονίων, το ίδιο ακραίο κέντρο, βασικά τα ίδια ακριβώς άτομα, προώθησαν ευθύς εξαρχής το δημόσιο αφήγημα της συλλογικής ευθύνης. Για τη μεγαλύτερη κοινωνικο-οικονομική καταστροφή που γνώρισε δυτικοευρωπαϊκή χώρα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με μισό εκατομμύριο Έλληνες να εγκαταλείπουν τη χώρα προς εύρεση εργασίας (οι περισσότεροι δε για πάντα), με τη φτώχεια και τον υποσιτισμό να αγγίζουν το ένα τρίτο του πληθυσμού, με τον κόσμο να χάνει μαζικά τις συντάξεις του, τα σπίτια του, με τις αυτοκτονίες να αυξάνονται απ’ τη μια μέρα στην άλλη κατά 35% και την παιδική θνησιμότητα κατά 43%, για όλα αυτά τα απολύτως τραγικά, το ακραίο κέντρο κάλεσε από την πρώτη στιγμή τον κόσμο να μην αναζητά τις αιτίες της οικονομικής πτώχευσης σε όσους κυβέρνησαν, στους πρωθυπουργούς, υπουργούς, υφυπουργούς, αναπληρωτές υπουργούς, γενικούς γραμματείς, κ.λπ. Να μην την αναζητά στη διεφθαρμένη οικονομική ελίτ, τα στοιχεία της οποίας δόθηκαν μάλιστα απ’ τις ευρωπαϊκές ελεγκτικές αρχές στην ελλ. κυβέρνηση (βλ. λίστα Λαγκάρντ) η οποία και δεν έκανε απολύτως τίποτα – απλώς έχασε το στικάκι. Να μην την αναζητά γενικώς

πουθενά συγκεκριμένα, διότι πολύ απλά για την καταστροφή αυτή φταίμε «όλοι».
Το «μαζί τα φάγαμε», που είναι μάλλον και η γενεσιουργός πράξη του ακραίου κέντρου στην Ελλάδα, η στιγμή της κατάργησης του δικομματισμού εξουσίας και της σύμπτυξης των εκσυγχρονιστικών του στοιχείων, είναι ο ΟΡΙΣΜΟΣ της συλλογικής ευθύνης, και είναι μια φράση που η ιθύνουσα τάξη έχει έκτοτε γραμμένη στο μέτωπό της για οτιδήποτε νοσηρό συμβαίνει στη χώρα, απ' τη Μαρφίν και την άνοδο της Χρυσής Αυγής μέχρι τη διάλυση του συστήματος υγείας, των σιδηροδρόμων, της πυροσβεστικής υπηρεσίας κ.λπ., φταίμε όλοι – και ως εκ τούτου αξίζει φυσιολογικά σε όλους μας να υποστούμε τις συνέπειες.

Ένα άλλο πεδίο στο οποίο το ακραίο κέντρο εφαρμόζει απροβλημάτιστα τη λογική της συλλογικής ευθύνης είναι αυτό του Μεταναστευτικού. Έχοντας ενστερνιστεί την εθνοφυλετική θεωρία συνωμοσίας της Μεγάλης Αντικατάστασης, θεωρεί τους μετανάστες συνολικά εισβολείς, δικαιολογεί τον συλλογικό στιγματισμό τους ως πολιτισμικά αλλοιωτικών στοιχείων, τη με-κάθε-μέσο οχύρωση και άμυνα απέναντί τους, συμπεριλαμβανομένων των συστηματικών pushbacks που όλο και πιο συχνά οδηγούν (αποδεδειγμένα) στον πνιγμό τους – μια πολιτική υπεράσπισης της ευρωπαϊκής συνοχής διά του μηδενικού ασύλου και των επαναπροωθήσεων. Οι πρόσφυγες που πνίγονται στο Αιγαίο, στ' ανοιχτά της Πύλου και αλλού, πνίγονται γιατί ευθύνονται συλλογικά για κάτι που δεν έχει ακόμα συμβεί και που ανήκει αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτισμικής φαντασίωσης. Διαβάστε τις δημόσιες τοποθετήσεις για τους 800 μετανάστες απ' το Σουδάν που πριν ένα μήνα «κατέκλυσαν» την Κρήτη, και δείτε πόσο ξεκάθαρα η δημοσιολογία του ακραίου κέντρου αγκαλιάζει και πάλι τη γενική αρχή της συλλογικής ευθύνης. Βασικά, δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η συλλογική ευθύνη είναι ένα από τα βασικά ιδεολογικά μότο του συγκεκριμένου πολιτικού χώρου. Πιστεύει σ' αυτήν φρονηματικά, την καλλιεργεί, είναι διαλεκτικά εθισμένη στα απλοϊκά επεξηγηματικά της μοτίβα, την εφαρμόζει συστηματικά και εμπεδωμένα σε όλες τις περιστάσεις. Με μία εξαίρεση: τον ισραηλινό τουρίστα. Εκεί όλα αυτά σταματάνε ξαφνικά να ισχύουν και ο ανθρωπος παύει να εκπροσωπεί τη συλλογικότητά του, γίνεται άτομο, έχει ονοματεπώνυμο, προσωπική ιστορία, συναισθήματα, μοναδικότητα – ορθά, θα πούμε εμείς. Ίσως όχι αν το πρώτο πράγμα που θα κάνει αποβιβαζόμενος από το κρουαζιερόπλοιό του είναι να ξεδιπλώσει την σημαία του κράτους του (το επίσημο συλλογικό του σύμβολο) και ν' αρχίσει να τραγουδάει «θάνατο στους Άραβες» (οι οποίοι, παρεμπιπτόντως, είναι μισό δισεκατομμύριο μοναδικότητες με συναισθήματα κ.λπ.), αλλά τέλος πάντων ο άνθρωπος αυτός έχει επίσης δικαίωμα στη μοναδικότητά του, στην αναγνώριση ότι ευθύνεται μόνο για τις δικές του πράξεις και όχι για εγκλήματα που, μέχρι αποδείξεως του εναντίου, δεν έχει διαπράξει.

Σε κάθε περίπτωση, η έννοια της συλλογικής ευθύνης είναι παντελώς άσχετη με τους ακτιβισμούς του Ρουβίκωνα στο κέντρο της Αθήνας, των συλλογικοτήτων στη Σύρο και στη Ρόδο και στο Λασίθι, και των χιλιάδων άλλων ανθρώπων που θα διαδηλώσουν αύριο σ' όλη τη χώρα. Πρόκειται βασικά για πράξεις συλλογικής αφύπνισης, και για πράξεις συνειδητής όχλησης προς τους πολίτες του Ισραήλ που αυτή τη στιγμή εγκληματεί κατά της ανθρωπότητας. Και η όχληση αυτή είναι εκεί ακριβώς για να θέσει ένα ενοχλητικό και επείγον ερώτημα: υποστηρίζεις το ανείπωτο που συντελείται στη Γάζα ή αντιτίθεσαι σε αυτό; Ποιά είναι η θέση σου; (Στην ουσία το ερώτημα τίθεται σε όλους μας). Η

στρατευμένη δημοσιολογία του ακραίου κέντρου εργαλειοποιεί σκόπιμα το διαλεκτικό μοτίβο της «συλλογικής ευθύνης» για να εξυπηρετήσει το αντεστραμμένο αφήγημα της «μηδενικής ευθύνης» – οι Ισραηλινοί, τουρίστες ή μη, είναι εξ ορισμού αθώοι για όσα συμβαίνουν στην Παλαιστίνη, καθώς, ούτως ή άλλως, στην Παλαιστίνη δεν συμβαίνει κάτι που δεν το προκάλεσε η ίδια η Παλαιστίνη, βλέπε Χαμάς, όμηροι, κ.λπ., κ.λπ. Δηλαδή μια επιστροφή στη δική της αρχική θέση περί συλλογικής ευθύνης των Παλαιστινίων.

Η συζήτηση για τη συλλογική ευθύνη είναι προφανώς χρήσιμη, είναι απαραίτητη. Μπορεί να γίνει εντός του αντιπολεμικού και αντι-αποικιακού κινήματος, μπορεί να γίνει με τους προοδευτικούς εβραίους όλου του κόσμου και τους Ισραηλινούς που αντιτίθενται ηρωικά στην πολιτική της χώρας τους, αλλά σίγουρα δεν μπορεί να γίνει με τους μισάνθρωπους ακροκεντρώους που τολμάνε να κουνάνε και το δάχτυλο, τους κατεξοχήν αυτούς θιασώτες της συλλογικής ευθύνης που φτάνουν να προσδοκούν την καθημερινή της εφαρμογή ακόμα και πάνω στο κοινωνικό σώμα των συμπατριωτών τους.

*Ο Μάκης Μαλαφέκας είναι συγγραφέας. Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε πρώτα στον λογαριασμό του στο Facebook.

"Η εικόνα που συνοδεύει τη δημοσίευση είναι από την τηλεοπτική σειρά της δεκαετίας του εβδομήντα "The love boat".